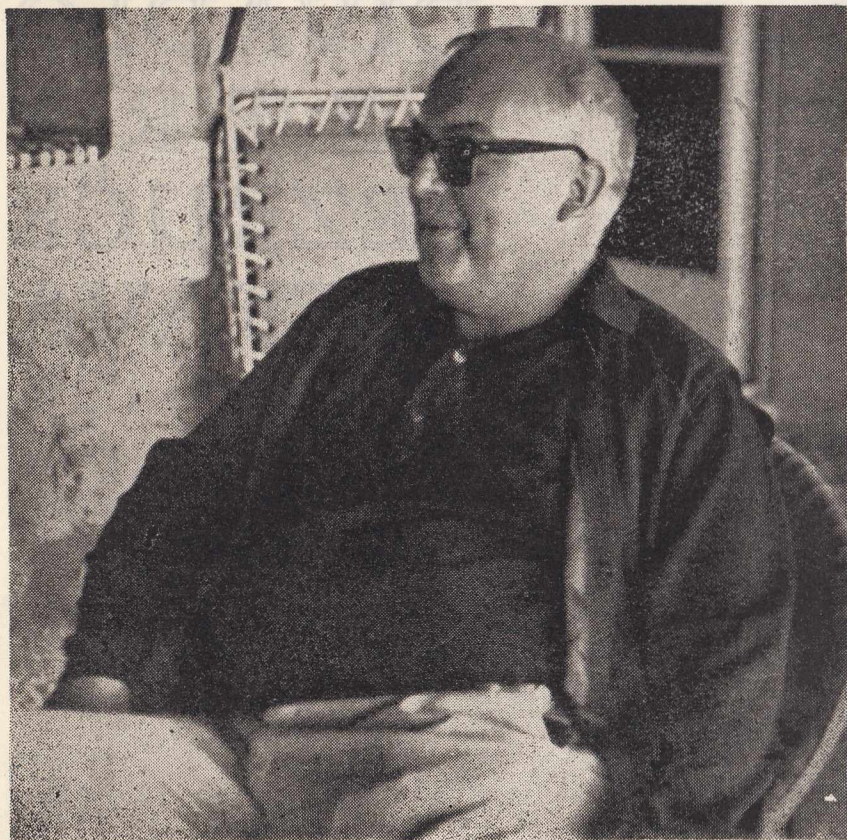

DIVADLO
P E T R A
BEZRUČE
OSTRAVA

FRIEDRICH DÜRRENMATT

ROMULUS VELIKÝ

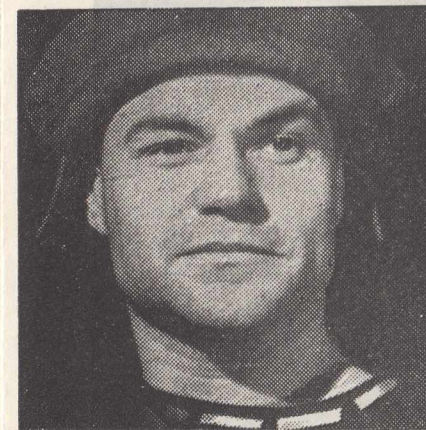
Friedrich Dürrenmatt se narodil 5. ledna 1921 v Konolfingenu v bernském kantonu ve Švýcarsku; švýcarský dramatik, prozaik, esejista; patří k nejvýznamnějším dramatikům a rozhlasovým autorům naší doby. Dürrenmatt je synem protestantského faráře; studoval na universitách v Bernu a Curychu, podle vlastního přiznání všechno možné — mezi jinými filosofií, teologií a dějinami umění. Roku 1946 přerušil studia, pracoval nějaký čas jako kreslíř a grafik, později působil jako divadelní kritik v curyšském časopise Weltwoche. Dnes žije jako svobodný spisovatel v Neuenburgu.

Julia — LUDMILA BEDNÁŘOVÁ

Romulus Augustus — LUDEK ELIÁŠ

Caesar Rupi — BOHUSLAV ČVANČARA

*Všechno pak bylo zabydleno
stvořeními, která se štítila světla.
Vše pod záštitou stínů
(průzračnost jitřní rosy,
oheň), prach. Temnoto,
jaká je tvoje síla,
co děláš z člověka?*

*Zvíření prachu. Ó město,
město.*

*Kde jsou tví slavní mužové
a věže, koruna světů?*

Město, kdo položil tvé základy?

*Ti, kteří kovají železo, kteří ohlazují
kámen a staví paláce a chrámy?*

*Co udělali z tvých klidných, chvějivých
studní, co z tvých prastarých sadů?*

Co udělali ze světla? Prach.

*A tvoje rána odháněla
ptáky někam do jiných lesů,
někam do jiných jarních krajín.*

PABLO ARMANDO FERNÁNDEZ

Co říká dějepisec o zániku říše římské

PÁD ZÁPADNÍ ŘÍŠE ŘÍMSKÉ. V západní části říše trval neustále zápas o císařský trůn, ačkoliv větší moc než císařové měli barbarští vůdcové, kteří byli v římských službách. Roku 455 Vandalové vyplnili Řím, odnesli si obrovskou kořist a odvedli mnoho zajatců, mezi nimi i císařovnu Eudokii. V roce 475 římský patricius Orestes dosadil na trůn svého syna Romula Augustula a jeho jménem sám vládl. Proti němu se však vzbouřili barbarští žoldnéři, které vedl Skir Odoaker. V roce 476 byl Orestes zabit a Romulus Augustulus byl zbaven moci; insignie císařské moci pak odeslal Odoaker do Constantinopole. Tato událost je považována za konec západní říše římské.

(Maškin — Dějiny starověkého Říma.)

Jak líčí zánik říše římské F. Dürrenmatt

- Odoaker A já přiděluji císaři římskému Lukulovu vilu v Campanii. Kromě toho obdrží penzi ve výši šesti tisíc zlatých ročně.
- Romulus Císařská hladová léta jsou ta tam. Tady máš vavřínový věnec a císařskou tógu. Říšský meč najdeš mezi zahradním nářadím a senát v římských katakombách. Podejte mi teď se stěny mého jmenovce, bystu krále Romula, zakladatele Říma.
(Jeden Germán přinese bystu.)
Děkuju pěkně. (Vezme bystu pod paži.) Teď tě opustím, kníže Germánů. Odcházím do penze.
- Germáni Af žije Romulus Veliký!
(Zezadu se vřítí Suprius Titus Mamma s taseným mečem v ruce.)
- Sp. T. Mamma Sem s císařem! Chci ho zabít!
- Odoaker Nech ten meč, prefekte. Není už císaře.
- Sp. T. Mamma A říše?
- Odoaker Rozpuštěna.
- Sp. T. Mamma Tak tedy poslední císařský důstojník zaspal zánik své vlasti!
(Spurius Titus Mamma sklesne tupě a rozřeseně do císařova křesla.)
- Romulus A to je, pánové, naprostý konec římského impéria.
(Císař pomalu odchází s pochýlenou hlavou, bystu pod paží.)
(Germáni tu stojí v uctivém postoji).

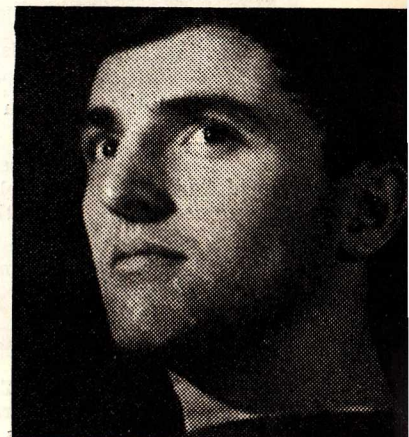
Aemilián — JIŘÍ ČEPORAN

Co o své metodě práce říká F. Dürrenmatt

Kdysi jsem velmi rozlišoval mezi groteskním a absurdním. Jaký věcný význam pojímům dáme, záleží v podstatě na definici těchto pojmů. Tím přicházím k tomu, co považuji za groteskní. Nikdy jsem netvrdil, že svět je groteskní. Jako celek totiž. Existují jenom momenty, kdy dosáhneme groteskního. A to mimoděk. V těchto okamžicích zlomu se najednou vynoří něco, co je na hranicích lidské literatury. To není nic tragického — v zásadě je to zcela přirozené. Jsou to právě ty momenty, které například přesně známe z fyziky, kdy jsme prostě nuceni jít dál a učinit v podstatě zcela groteskní závěry. Například Maxwellovy rovnice nebo celá teorie pole jsou z hlediska logiky naprosto abstraktní a groteskní. Odpoují celé lidské zkušenosti a rozumu. Rovněž ve vlnové teorii je abstraktní pojem doveden do krajnosti.

V celém lidském myšlení a v celé matematice se setkáváme s faktem, že v určitých momentech děláme zcela groteskní, lépe řečeno paradoxní závěry. Čili paradox jako osud lidského myšlení. A to se v mém případě často zaměňuje s absurditou. Ale absurdní, protismyslné pro mne není obtížné; mohu klidně udělat člověka se šesti, deseti či sto hlavami — to je oblast, kde neexistují hranice, kde se neodehrává žádné drama, kde mohu bezplánovitě vymýšlet absurdní situace. Tedy tento druh absurdity pro mne nemá vůbec smysl.

Řeknu to příměrem. Představme si ulici. Mohu zobrazit ulici, po které chodí fantastická zvířata, kde třeba hoří dláždění nebo probíhá X surrealistických paradoxní příběh o téže ulici. U nás jsou přechody přes ulice zebrovitě pruhované. A přes tyto pruhy přecházejí lidé. A teď přijde profesor, který zkoumá provoz, a řekne si, že lze zcela přesně určit, kolik lidí přes pruhy přejde. Rozestaví tam studenty, aby pozorovali pruhy a počítali lidi. A právě proto, že ti studenti tam stojí a pozorují, provoz se zcela změní! Lidé už nepřecházejí jako jindy, ale zastavují se, a to, co chtěli studenti zjistit, se naprosto promění! To je tedy paradoxní, nikoli absurdní příběh. A právě všechny tyto věci se dnes, myslím, zaměňují.

FRIEDRICH DÜRRENMATT

ROMULUS VELIKÝ

Nedoložená historická komedie o čtyřech dějstvích
Přeložil BOHUMIL ČERNÍK

Režie SAŠA LICHÝ, nositel Výprava OTAKAR SCHINDLER
vyznamenání »Za vynikající práci« Hudební spolupráce JAN TOMŠÍČEK

Romulus Augustus, císař západofřímský	Luděk Eliáš
Julia, jeho choť	Ludmila Bednářová
Rea, jeho dcera	Štěpánka Ranošová
Zeno Izaurijský, císař východofřímský	Blanka Meierová
Aemilián, římský patricij	Otakar Janda
Mares, ministr války	Jiří Čeporan
Tullius Rotundus, ministr vnitra	Arnošt Borovec
Spurius Titus Mamma, prefekt jízdy	Václav Roštlapil
Achilles } komorníci Romulovi	Jindřich Dvořák
Pyramus }	Antonín Lipský
Apollyon, obchodník s uměleckými předměty	Adolf Minský
Caesar Rупf, velkopřůmyslník	Jaroslav Fukala
Fylax, herec	Bohuslav Čvančara
Odoaker, kníže Germánů	Ladislav Chvojka
Theodorich, jeho synovec	Jeroným Horák
Fosforidos } komoří Zenovi	Miloš Kučírek
Sulfurides }	Milan Šulc
Kuchař	Václav Kotva
Sloužící	František Labůdek
Germáni	Miloš Kučírek

Čas: Od jitra 15. do jitra 16. března r. 476 n. l.

Místo: Vila císaře Romula v Campanii

Představení řídí Lída Naarová

Text sleduje Soňa Šimberová

Technická spolupráce: stavby — V. Plachý s kol., svítí — J. Řezáč s kol.,
dekorace — V. Mihola, V. Němec, kostýmy — B. Smetanová s kol., vlá-
senky — M. Kuthanová s kol., rekvizity — A. Smetana

Československá premiéra v Divadle Petra Bezruče 29. 11. 1964

Redakce programu Zdeněk Hedbávný, grafická úprava Otakar Schindler,
typografická spolupráce Rudolf Mikeska, výtiskový Moravské tiskařské
závody, n. p., Ostrava, prov. 22, Hollarova 14. Cena 1,60 Kčs. T 12 — 43029

Zeno Izaurijský — OTAKAR JANDA

LITERATURA NEPOPISUJE JEDINÉ MOŽNÉ CESTY

Myšlení se nedá pokládat za majetek. Nebo lépe: myšlení není individuální, ale všeobecný majetek. Existuje názor, že se mají psát exemplární dramatické modely, které poskytují řešení. Myslím, že drama neposkytuje řešení. To není vůbec věc a smysl umění. Umění musí předkládat možnosti, klást otázky, předvádět momenty ohrožení lidské existence. Použiji příměru: Jediný Oidipus je pro nás důležitější než celý Themistokles! S odstupem času se lidstvo právem zabývalo více Oidipem než bitvou u Salamin. Stejně, jako se právem zabývalo více Donem Quijotem než tehdejší španělskou politikou. To jsou věci, které působí dodnes. Stále více se dnes zabýváme Oidipem, Donem Quijotem, Hamletem

nebo fiktivním Richardem III., který vůbec neodpovídá historické pravdě. Obrazy, které píšeme, to jsou ta velká setkání s lidstvím. Vzpomeňme si na postavy Dostojevského, nebo vezměme Švejka, který je jako postava mnohem větší, než vůbec mohl být skutečný Švejk! Literatura je tedy zobrazování vytváření člověka. Proto pro mne neexistuje pozitivní či negativní, optimistické či pesimistické umění. Je Lear pesimistický? Je nesmyslné takovou otázku vůbec položit.

Netvrdím, že náhoda musí být nešťastná. Šťastná náhoda je důležitá pro komedie. Ze šťastné náhody žijí všichni velcí komediografové. Náhoda je náhoda, ať šťastná nebo nešťastná. Myslím, že není možné, aby existovalo právě drama bez náhody. To je pak nemožná stylizace člověka na jevišti, člověka v tomto okamžiku.

F. D.

Kníže Odoaker — JERONÝM HORÁK

Dílo Friedricha Dürrenmatta

- 1947 Es steht geschrieben (Hra)
1948 Der Blinde (Hra)
1949 Romulus der Grosse (Komédie.
Přepřacováno 1957)
Der Nihilist (Vyprávění)
1951 Der Prozess um des Esels Schatten
(Rozhlasová hra)
1952 Die Stadt. Prosa I—IV (Próza I—IV)
Die Ehe des Herrn Mississippi (Komédie)
Der Richter und sein Henker (Román
1957) Přepřacováno na rozhlasovou hru
1953 Stranitzky und der Nationalheld
(Rozhlasová hra)
Die Verdacht (Román)
1954 Ein Engel kommt nach Babylon
(Komédie)
Herkules und der Stall des Augias
(Rozhlasová hra)
1955 Grieche sucht Griechin (Próza)
Theaterprobleme (Eseje)
1956 Der Besuch der alten Dame
(Tragická komédie)
1958 Das Verschprechen (Román)
Es geschah am hellichten Tag
(Film podle románu Slib)
Abendstunde im Spätherbst
(Rozhlasová a televizní hra)
1959 Frank V. Oper einer Privatbank
(Frank V. Opera jedné soukromé banky)
(Za své dramatické dílo obdržel Schille-
rovu cenu města Mannheimu)
1960 Der Doppelgänger (Rozhlasová hra)
1961 Die Physiker (Komédie)
1963 Herkules und der Stall des Augias
(Komédie)

Další díla:

- Die Panne (Próza)
Das Unternehmen der Wega
(Rozhlasová hra)
Das nächste Geschpäch (Hra)

ZDARMA